

ACIGÖL

Volkan Türü: Kaldera
Bilinen Son Püskürme: M.Ö. 2080 ± 200 yıl
Zirve Yüksekliği: 1689 m
Enlem: 38.57°K
Boylam: 34.52°D

Acigöl volkanik kompleksi, Nevşehir ili batısında 7 x 8 km boyutlarındaki elips şeklindeki kaldera oluşumu ile ilişkili tüfler, cüruf konileri, bazik lav akıntıları, obsidiyenler, riyolitik domlar, maarlar ve maar piroklastiklerinden oluşmaktadır. Orta Pleyistosen'den erken Holosen'e kadar etkin olmuştur. Volkanik etkinlik kaldera oluşumu öncesinde, sırasında ve sonrasında görülmekte olup, çıkan ürünler bölgede, morfolojik ve ortamsal değişikliklere neden olmuştur.

Kaldera öncesi etkinlik, ince riyolitik kül ve pomza tabakaları halinde olup, Kumtepe yöresinde ana tuf tarafından örtülmüştür. Kaldera oluşumu ise pliniyen tipi geri düşmeleri ile başlar, bunu ignimbiritik ürünler (Alacaşar tufu) takip eder ve sonra çok sayıda pliniyen ve yayılma (surge) piroklastikleri ortama yerleşir. Kaldera sonrası etkinlikler de kaldera içinde ve dışında yerleşen çok sayıda riyolitik dom ve bazaltik konilerle kendisini gösterir (Türkecan ve diğerleri, 2004).

Bazaltik etkinlik, ana kalderayla eş yaşlı riyolitik tuf depolanmalarından hemen sonra başlar. Kızıltepe ile Tüllüce Tepe'deki lavların K/Ar yaşları 154.000 ve 134.000 yıldır. Aktivite 32.000 yıl öncesine, Obruktepe konisi kuruluncaya kadar devam eder (Türkecan ve diğerleri, 2004).

Riyolitik etkinlik Kocadağ domunun (90 bin yıl) çıkışı ile başlar ve diğer 6 dom çıkışı ile devam eder. Korudağ, Güneydağ ve Kalecitepe en genç domlar olup, ilk ikisi 20.000 yıl olarak yaşlandırılmışlardır (Bigazzi ve diğerleri, 1993). Bu domlar Holosen başlarına kadar aktiftirler. Geç Pleyistosen yaşlı eski Acigöl maarı içindeki sedimanlar arasında 11.000 ile 4300 yıl önce yerel olarak püsküren onüç tefra tabakası bulunmuştur. Acigöl-Nevşehir volkanik grubundan bir kül tabakası M.Ö. 2300-1850 olarak yaşlandırılan Roma-Kapadokya dönemi eserlerini üzerler.

Genellikle maarlar içinden yükselmekte olan domlar riyolitik bileşimde olup, obsidiyen akıntıları içerirler. Genel olarak gri renkli, inci parlaklığındadırlar. Soğuma sırasında çok küçük soğansı çatlaklar ve camsı hamurun sonradan kristallenmesi ile oluşan mikro ve makro sferolitlere rastlanır.

KAYNAKÇA

- Bigazzi, G., Yeğingil, Z., Ercan, T., Odonne, M., Özdoğan, M., 1993. Fission track dating of obsidians in Central and Northern Anatolia. *Bulletin of Volcanology* 55, 588-595.
- Druitt, T.H., Brenchley, P.J., Gökten, Y.E., Francaviglia, V., 1995. Late Quaternary rhyolitic eruptions from the Acıgöl complex, Central Turkey. *Journal of Geological Society, London* 152, 655-667.
- Froger, J.L., Lénat, J.F., Chorowicz, J., Le Pennec, J.L., Bourdier, J. L., Köse, O., Zimitoglu, O., Gündoğdu, N.M., Gourgaud, A., 1998. Hidden calderas evidenced by multisource geophysical data; example of Cappadocian Calderas, Central Anatolia. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 185, 99–128.
- IAVCEI, 1973-80. Post-Miocene Volcanoes of the World. IAVCEI Data Sheets, Rome: *International Association of Volcanology and Chemistry of the Earth's Interior*.
- Kuzucuoğlu, C., Pastre, J.F., Black, S., Ercan, T., Fontugne, M., Guillou, H., Hatte, C., Karabiyiçoğlu, M., Orth, P., Türkecan, A., 1998. Identification and dating of tephra layers from Quaternary sedimentary sequences of Inner Anatolia, Turkey. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85, 153-172.
- Mellaart, J., 1993. Description (Picturales) d'Eruptions récentes du Hasan Dagi par les Hommes du Néolithique à Çatal Höyük, *Lave*. 42, 17-30.
- Pasquare, G., 1968, Geology of the Cenozoic volcanic area of Central Anatolia. *Atti della Accademia Nazionale dei Lincei. Memorie*. 9, 55-204.